

SILESIA
UNIVERSITY
SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

NAUKA O PODNIKU - NÁKLADY PODNIKU

*Cílem přednášky je seznámit se
s náklady podniku a jejich
klasifikací*

Šárka Čemerková
Přednášející

Nauka o podniku - Náklady podniku

Struktura
přednášky

Výrobní faktory

Náklady podniku

Druhy nákladů

Účelové třídění nákladů

**Členění nákladů v závislosti na
změnách objemu**

Vnitropodnikové řízení nákladů

**Náklady podle podnikových
funkcí**

Manažerské pojetí nákladů

VÝROBNÍ FAKTORY A JEJICH KLASIFIKACE

- vstupy při výrobě výrobků či při poskytování služeb
- souhrnné vyjádření všech prostředků podílejících se na tvorbě výrobku nebo služby nebo tuto tvorbu ovlivňujících
- ekonomická teorie:
  - půda – veškeré přírodní zdroje
  - práce – cílevědomá lidská činnost
  - kapitál – výrobní prostředky, finance
  - informace

- podnikové ekonomika:
  - řídicí práce – podnikové řízení, výkon manažerské funkce
  - výkonná práce – práce, která formuje budoucí výrobek
  - dlouhodobý hmotný majetek – budovy, výrobní zařízení, nástroje
  - materiál – suroviny, výchozí materiál, pomocné materiály

- podíl jednotlivých výrobních faktorů na výrobě se v čase mění
- typy výroby podle převažujícího výrobního faktoru:
  - **kapitálově** náročná výroba – vysoký podíl dlouhodobého hmotného majetku (např. těžební průmysl, hutě, automobilky)
  - **pracovně** náročná výroba – výroba s vysokým podílem lidské práce (např. průmysl skla, keramiky, optický průmysl, služby)
  - **materiálově** náročná výroba – dominuje materiál (např. potravinářský průmysl, hutnictví neželezných kovů)

NÁKLADY PODNIKU

- finanční ohodnocení spotřebovaných výrobních faktorů při tvorbě výrobku (služby) a jeho prodeji
- ukazatel kvality vnitropodnikových procesů
- dvojí pojetí nákladů:
  - pohledu finančního účetnictví - pro externí uživatele (finanční úřad, banky, ...),
  - z pohledu manažerského účetnictví - pro interního uživatele, (vnitropodnikové účetnictví)

Náklady vs. výdaje

- Výdaje = úbytek peněz v pokladně nebo na běžném účtu bez ohledu na jejich použití
- Příklad: nákup stroje
  - Výdaje = platba za stroj
  - Náklad = odpis (jen část výdajů za stroj v závislosti na odpisové skupině)

KLASIFIKACE NÁKLADŮ

- podle nákladových druhů
- účelové třídění nákladů:
  - podle místa vzniku a odpovědnosti
  - podle výkonů (kalkulační hledisko)
- v závislosti na změnách objemu výroby
- z pohledu vnitropodnikového řízení nákladů
- podle podnikových funkcí
- z pohledu nákladů v manažerském rozhodování

Druhové třídění nákladů

- seskupování nákladů do ekonomicky stejnorodých skupin
- základ nákladové struktury účetních výkazů
- z hlediska sledování hospodárnosti vynaložených nákladů nepoužitelné

- skupiny nákladů:
  - provozní náklady:
    - ❖ spotřeba materiálu
    - ❖ spotřeba energie
    - ❖ spotřeba a použití externích prací a služeb
    - ❖ osobní náklady (mzdové náklady včetně zdravotního a sociálního pojištění)
    - ❖ odpisy
  - finanční náklady (úroky, pojistné, daně)
  - mimořádné náklady (manka, škody,...)

Vztah druhového členění nákladů k účtovému rozvrhu v rámci 5. účtové třídy

Hlavní účtové skupiny	Název účetní skupiny	Hlavní syntetické účty	Název syntetického účtu (druh nákladu)
50	Spotřebované nákupy	501	Spotřeba materiálu
		502	Spotřeba energií
		504	Spotřeba zboží
51	Služby	511	Opravy a udržování
		512	Cestové
		513	Náklady na reprezentaci
		518	Ostatní služby
52	Osobní náklady	521	Mzdové náklady
		524	Zákonné sociální pojištění
55	Odpisy hmotného a nehmotného majetku	551	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
56	Finanční náklady	562	Úroky

- **Příklad :**
  - Škody způsobené sněhovou kalamitou
  - Krádeže zaměstnanců
  - Ochranné pracovní prostředky
  - PHM do služebních vozidel
  - Náhradní díly
  - Mimořádné odměny zaměstnanců
  - Pojištění majetku

Účelové třídění nákladů

- dvě roviny sledování nákladů:
  - podle místa vzniku a odpovědnosti: Kde náklady vznikly a kdo je za ně zodpovědný a má možnost jejich výši ovlivnit?
  - podle výkonů (kalkulační členění nákladů): Na co byly náklady vynaloženy?

Členění nákladů podle místa vzniku a odpovědnosti

- třídění podle vnitropodnikových útvarů
- **jednicové** náklady:
  - výrobní technologické náklady, které lze spojit jednoznačně s určitým výkonem (výrobkem, službou)
  - přímo souvisí s jednotkou výkonu (t, kg, kus,...)
  - proporcionálně závislé na objemu výroby

- **režijní náklady:**
  - nelze je jednoznačně přiřadit k určitému výkonu:
    - ❖ výrobní režie (technologické náklady, náklady na obsluhu, zajištění a řízení)
    - ❖ odbytová režie
    - ❖ správní režie
    - ❖ zásobovací režie
  - jejich řízení je obtížnější a méně přesné než v případě jednicových nákladů

- Příklad 1: jednicové náklady při výrobě nábytku: dřevo, kování, tenkostěnné ocelové profily, plastové kryty, lak
- Příklad 2: jednicové náklady při malování kancelářských prostor: spotřeba barev, spotřeba vody

Kalkulační členění nákladů

- sledujeme náklady v závislosti na způsobu přiřazování nákladů na nositele nákladů
- **přímé** náklady (jejich součástí jsou jednicové náklady)
- **nepřímé** náklady (režijní náklady, které nelze přiřadit na konkrétní výrobek)
- vzhledem k existenci společných nepřímých nákladů pro skupinu výkonů je základní otázkou způsob přiřazování společných nákladů ke konkrétním výkonům

- **Příklad :**
  - mzdy vedení společnosti
  - spotřeba kancelářského papíru
  - propagace značky
  - spotřeba energie ve výrobní hale
  - kursovní ztráty
  - sociální pojištění
  - vodné
  - spotřeba látky na výrobu spacích pytlů

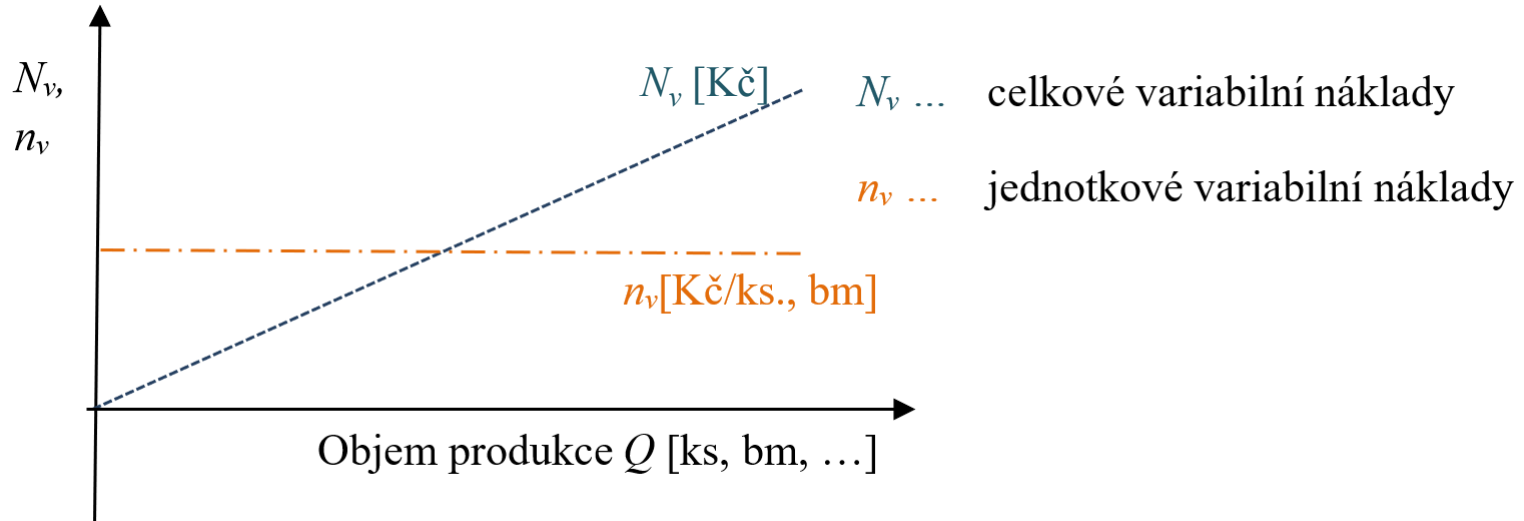

Členění nákladů v závislosti na změnách objemu výroby

- variabilní náklady – jejich výše je závislá na objemu produkce
- fixní náklady – jejich výše není svázána s objemem produkce
- přiřazování fixních nákladů patří k nejobtížnější úkolům podnikové ekonomiky

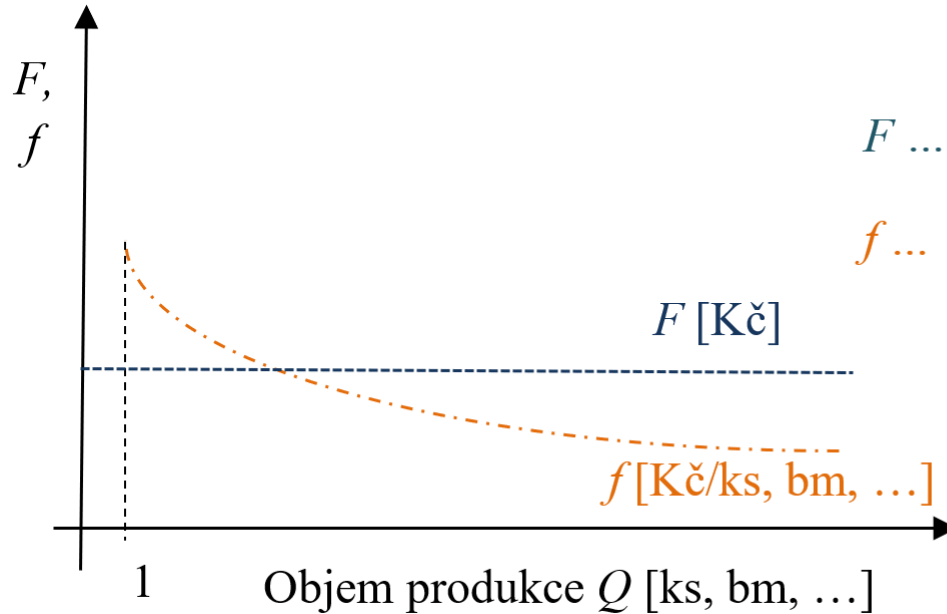

Celkové a jednotkové variabilní náklady

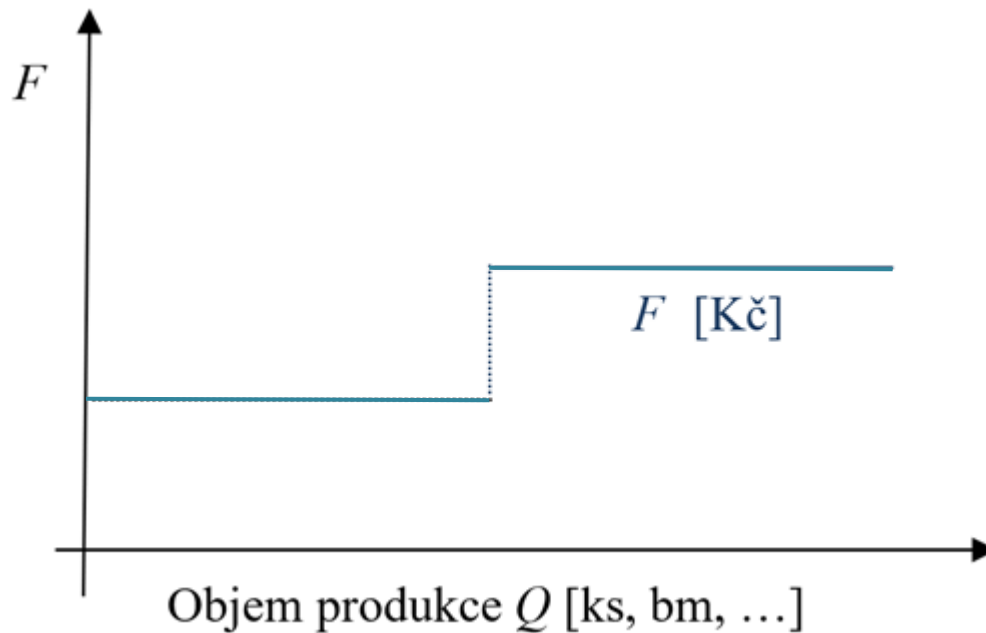
Celkové a jednotkové fixní náklady

F ... celkové fixní náklady

f ... jednotkové fixní náklady

Skoková změna výše fixních nákladů

Členění nákladů z pohledu vnitropodnikového řízení nákladů

- **primární (externí) náklady** - vznikají spotřebou zdrojů z externího okolí podniku
- **sekundární (interní) náklady** - vznikají spotřebou zdrojů vytvořených uvnitř podniku

- Příklad 1: dopravní závod zajišťuje přepravu materiálu pro výrobní závod - výkon dopravního závodu je sekundárním nákladem výrobního závodu. Doprava zajištěna externím dopravcem je ale náklad primární.
- Příklad 2: závod energetika zajišťuje vytápění ostatních podnikových provozů – jeho výkon je sekundární náklad každého vnitropodnikového odběratele

Náklady podle podnikových funkcí

- náklady na pořízení (nákup)
- náklady na skladování
- náklady na výrobní proces
- náklady na činnost správních útvarů
- náklady na odbyt

Manažerské pojetí nákladů

- pracuje s ekonomickými (skutečnými, relevantními) náklady
- zahrnuje i tzv. oportunitní (alternativní) náklady (náklady obětované (ušlé) příležitosti) - ušlý výnos, který je ztracen, když není výrobní zdroj použit na nejlepší variantu.
- ekonomický zisk = celkový výnos - ekonomické náklady
- nulový ekonomický zisk neznamena, že účetně vykazuje zdanitelný základ v hodnotě 0!

Příklad: Společnost Cemitex v současnosti využívá kapacity svých skladů na 80 %. Na údržbu nevyužitých prostor vynakládá v průměru 10 000 Kč měsíčně. Společnost obdržela nabídku na pronájem těchto nevyužitých prostor za 15 000 Kč měsíčně. To by ale znamenalo zvýšení spotřeby energie o 2 000 Kč měsíčně a zaměstnat ostrahu za 10 000 Kč měsíčně. Náklady na údržbu se nezmění. Rozhodněte, zda bude efektivní volné prostory pronajmout.

Řešení:

Bez pronájmu:

náklady: 10 000 Kč

výnos: 0 Kč

VH = -10 000 Kč

S pronájmem:

náklady: 10 000 + 2 000 + 10 000 = 22 000 Kč

výnos: 15 000 Kč

VH = -7 000 Kč

Pronájem se vyplatí.

Shrnutí přednášky

SILESIA
UNIVERSITY
SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

Umíte:

- **Vyjmenovat výrobní faktory a stručně vysvětlit jejich vliv na výrobní proces**
- **Definovat náklady podniku**
- **Klasifikovat náklady z různých úhlů pohledu**
- **Uvést konkrétní příklady nákladů v reakci na jejich členění**